

Grunder för fristående examen

**YRKESEXAMEN
INOM BEKLÄDNADSBRANSCHEN
2005**

Grunder för fristående examen

**YRKESEXAMEN INOM
BEKLÄDNADSRANSCHEN
2005**

© Utbildningsstyrelsen 2006

Edita Prima Oy

Helsingfors 2006

DNR **5/011/2005**

FÖRESKRIFT **Iakttas som förpliktande**

DATUM **30.3.2005**

Giltighetstid
fr.o.m. 1.4.2005 tillsvidare

De stadganden på vilka befogenheten att
utfärda föreskriften bygger

L 631/1998 13 § 2 mom

A 812/1998 1 § 1 mom

Upphäver Föreskrift Nr

21/011/97, 133/011/95,

157/011/95, 47/011/96,

64/011/96 och 66/011/96

Ändrar Föreskrift Nr

GRUNDERNA FÖR YRKESEXAMEN INOM BEKLÄDNADSBANSCHEN

Utbildningsstyrelsen har fastställt grunderna för yrkesexamen inom beklädnadsbranschen. Examensgrunderna skall iakttas fr.o.m. 1.4.2005 tillsvidare.

Utbildningsanordnare som ordnar utbildning som förbereder för examen eller för del därav skall göra upp och godkänna en läroplan för utbildningen med beaktande av vad som bestämts i dessa grunder. Som en del av den förberedande utbildningen skall ordnas prov som utvisar yrkesskickligheten.

Examenskommissionen, examensarrangören och utbildningsanordnaren kan inte lämna grunderna för examen obeaktade eller avvika från dem.

Om de uppgifter som skall antecknas på betygen och om betygsmoellerorna samt om grunderna för uppgörandet av de personliga studieprogrammen bestäms separat.

Generaldirektör

KIRSI LINDROOS

Kirsi Lindroos

Överinspektör

HANNA TROBERG

Hanna Troberg

INNEHÅLL

Kapitel 1

Syftet med fristående examina och målen för dem	7
1 § Fristående examina	7
2 § Förberedande utbildning för fristående examina	7
3 § De allmänna grunderna för sättet att påvisa yrkesskicklighet och för bedömning av examensprestationerna	8

Kapitel 2

Uppbyggnaden av yrkesexamen inom beklädnadsbranschen.....	8
1 § Examensdelarna.....	8

Kapitel 3

Kraven på yrkesskicklighet i yrkesexamen inom beklädnadsbranschen.....	10
och grunderna för bedömningen	10
1 § Gemensamt yrkeskunnande inom beklädnadsbranschen.....	10
a) Krav på yrkesskicklighet	10
b) Mål och kriterier för bedömningen	10
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet.....	12
2 § Obligatorisk del för mönstergesäll	12
a) Krav på yrkesskicklighet	12
b) Mål och kriterier för bedömningen	12
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet.....	14
3 § Obligatorisk del för mekanikergesäll.....	14
a) Krav på yrkesskicklighet	14
b) Mål och kriterier för bedömningen	14
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet.....	17
4 § Obligatorisk del för modistgesäll.....	17
a) Krav på yrkesskicklighet	17
b) Mål och kriterier för bedömningen	17
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet.....	18
5 § Obligatorisk del för trikågesäll.....	19
a) Krav på yrkesskicklighet	19
b) Mål och kriterier för bedömningen	19
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet.....	20
6 § Obligatorisk del för sömnadsgesäll.....	21
a) Krav på yrkesskicklighet	21
b) Mål och kriterier för bedömningen	21
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet.....	22

7 §	Obligatorisk del för skräddargesäll	22
	a) Krav på yrkesskicklighet	22
	b) Mål och kriterier för bedömningen	22
	c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet	23
8 §	Specialtekniker inom beklädnad	23
	a) Krav på yrkesskicklighet	23
	b) Mål och kriterier för bedömningen	23
	c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet	24
9 §	Specialmaterial inom beklädnad	24
	a) Krav på yrkesskicklighet	25
	b) Mål och kriterier för bedömningen	25
	c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet	25
10 §	Framställning av specialprodukter	26
	a) Krav på yrkesskicklighet	26
	b) Mål och kriterier för bedömningen	26
	c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet	27
11 §	Formkännedom	27
	a) Krav på yrkesskicklighet	27
	b) Mål och kriterier för bedömningen	27
	c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet	28
12 §	Kläder för olika ändamål och situationer	28
	a) Krav på yrkesskicklighet	28
	b) Mål och kriterier för bedömningen	28
	c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet	29
13 §	Elektronik inom beklädnadsbranschen	30
	a) Krav på yrkesskicklighet	30
	b) Mål och kriterier för bedömningen	30
	c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet	32
14 §	Fogning med värmesvetsning och IR-teknik inom beklädnadsbranschen	32
	a) Krav på yrkesskicklighet	32
	b) Mål och kriterier för bedömningen	32
	c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet	34
15 §	Företagsamhet	34
	a) Krav på yrkesskicklighet	34
	b) Mål och kriterier för bedömningen	34
	c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet	36

Kapitel 1

SYFTET MED FRISTÅENDE EXAMINA OCH MÅLEN FÖR DEM

1 § Fristående examina

De fristående examina är inte beroende av det sätt på vilket man förvärvat sig sin yrkesskicklighet. Det kunnande som examinanderna har skaffat sig genom utbildning, i arbetslivet eller genom sina intressen behandlas som en helhet, så att detta kunnande kan användas när den erfordrade yrkesskickligheten skall påvisas vid de fristående yrkesproven.

De fristående examina är modulära till sin struktur. De utgörs av uppgiftshelheter, som baseras på arbetslivet och dess utvecklingsbehov och som präglas av det som förenar verksamheten med den teoretiska grunden, av mångsidig yrkesskicklighet och av att arbetsprocessen integreras med resultaten av den. Varje del av en examen utgör ett delområde av yrkeskompetensen, som kan lyftas ut ur den naturliga arbetsprocessen och bilda en självständig helhet som kan bedömas. De fristående yrkesproven arrangeras och avläggs flexibelt för en examensdel i sänder. Examinandernas mål kan också vara att endast avlägga en eller flera delar av en examen, inte hela examen.

Grunden för beskrivningen av kraven på yrkesskicklighet är den kvalifikationsbestämning som anses vara lämpligast för yrkesområdet. Beskrivningen koncentreras på kraven för branschens centrala funktioner, behärskning av verksamhetsprocessen och omfattande yrkespraxis. I kraven ingår också de för arbetslivet nödvändiga språkkunskaperna och sociala färdigheterna.

2 § Förberedande utbildning för fristående examina

Systemet med fristående examina ställer inte examinanderna inför förhandsvillkor i fråga om utbildning. Emellertid avläggs dessa examina i allmänhet i samband med något slag av förberedande utbildning.

Den som anordnar förberedande utbildning skall fastställa läroplanen för utbildningen enligt examensgrunderna. Utbildningen och de fristående yrkesprov som ingår i den skall läggas upp enligt examensdelarna. Det åligger utbildningsanordnaren att arrangera de fristående yrkesproven som en del av den förberedande utbildningen. Till de studerandes skyldigheter hör att delta i dessa prov i samband med studierna.

De gemensamma studier, som ingår i en grundexamen som avläggs som grundläggande yrkesutbildning, är inte obligatoriska i en utbildning som förbereder för en grundexamen som avläggs som en fristående examen. Målen för dessa studier beaktas dock i tillämpliga delar i läroplanen och i undervisningsarrangemangen.

3 § De allmänna grunderna för sättet att påvisa yrkesskicklighet och för bedömning av examensprestationerna

Bedömningen av de fristående yrkesproven förutsätter metodisk insamling av material, beslutsfattande och dokumentering angående examinandernas yrkesmässiga och arbetsrelaterade färdigheter, som jämförs med de i examensgrunderna fastställda kraven på yrkesskicklighet och med bedömningskriterierna. Tyngdpunkten vid bedömningen ligger på det praktiska arbetet och arbetsmetoderna. Färdigheterna eller kunnandet bedöms i allmänhet direkt enligt motsvarande arbete.

Miljön för de fristående yrkesproven skall vara verklig eller så realistisk som möjligt. Vid bedömningen tillämpas mångsidigt olika kvalitativa bedömningsmetoder såsom iakttagelser, intervjuer, frågor och portföljer samt självbedömning och gruppbedömning. De fristående yrkesproven läggs upp enligt examensdelarna så att man vid proven kan bedöma om examinanden uppfyller de centrala kraven på behärskandet av yrket.

Målen för bedömningen anger de kompetensområden som ägnas speciell uppmärksamhet vid bedömningen. Målen hänför sig till de centrala färdigheterna och man ser till att examinanden behärskar den teori som ligger till grund för arbetet samt att han eller hon behärskar arbetsmetoder, arbetsutrustning, material och arbetsprocesser. Såväl målen för bedömningen som bedömningskriterierna härleds ur kraven på yrkesskicklighet för motsvarande examensdel. Kriterierna för bedömningen baserar sig på målen för bedömningen och de anger och preciserar prestationer på olika nivåer. Bedömningskriterierna utgör trösklar med vilkas hjälp det är möjligt att differentiera kompetensnivån.

Kapitel 2

UPPBYGGNADEN AV YRKESEXAMEN INOM BEKLÄDNADSBRANSCHEN

1 § Examensdelarna

Yrkesexamen inom beklädnadsbranschen består av en obligatorisk examensdel (1), en del som väljs enligt inriktning (2–7) och en valfri examensdel (8–14). Det är dessutom möjligt att avlägga den frivilliga examensdelen Företagsamhet (15).

YRKESEXAMEN INOM BEKLÄDNADSBRANSCHEN						
Obligatorisk examensdel						
1 § Gemensamt yrkeskunnande inom beklädnadsbranschen						
Examensdelar enligt inriktning, av vilka en väljs						
2 § Obligatorisk del för mönster-gesäll	3 § Obligatorisk del för mekaniker-gesäll	4 § Obligatorisk del för modistgesäll	5 § Obligatorisk del för trikågesäll	6 § Obligatorisk del för sömnads-gesäll	7 § Obligatorisk del för skräddar-gesäll	
Valfria examensdelar, av vilka en väljs						
8 § Specialtek-niker inom beklädnad	9 § Specialma-terial inom beklädnad	10 § Tillverk-ning av specialpro-dukter	11 § Formkän-nedom	12 § Kläder för olika ändamål och situa-tioner	13 § Elektronik inom be-klädnads-branschen	14 § Fogning med vär-mesvets-ning och IR-teknik inom be-klädnads-branschen
Frivillig examensdel						
15 § Företagsamhet						

Kapitel 3

KRAVEN PÅ YRKESKICKLIGHET I YRKESEXAMEN INOM BEKLÄDNADSBRANSCHEN OCH GRUNDERNA FÖR BEDÖMNINGEN

OBLIGATORISK EXAMENSDEL

1 § Gemensamt yrkeskunnande inom beklädnadsbranschen

a) Krav på yrkeskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
<p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none">• vet vilken betydelse produktions- och arbetsplanering har vid framställning av en produkt inom beklädnadsbranschen	<p>Planering av produkter, produktion och arbete</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none">• kan planera en produkts tillverkningsprocess med beaktande av vilka material och maskiner som står till förfogande• kan analysera, planera och periodisera arbetet• känner till kvalitetskraven för olika produkter och kan fastställa den tekniska kvaliteten på en produkt och på arbetet• beaktar i sitt arbete de trender som råder inom beklädnadsbranschen
<ul style="list-style-type: none">• kan arbeta ekonomiskt och effektivt	<p>Arbetsätt</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none">• arbetar ekonomiskt, raskt och systematiskt• känner till hur priset på produkter och arbete är sammansatt och kan prissätta produkter och tjänster• kan uppskatta den mängd tid som går åt för att tillverka en produkt och förstår hur det inverkar på det slutliga priset• förstår förhållandet mellan en produkts pris och kvalitet• kan anpassa sitt arbete till olika förhållanden
<ul style="list-style-type: none">• kan presentera sitt arbete visuellt och verbalt	<p>Beskrivning av arbetet</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none">• behärskar dokumentationen i anslutning till det egna arbetet

	<ul style="list-style-type: none"> • kan utarbeta, tolka och handla i enlighet med arbetsbeskrivningar • kan motivera sina val
<ul style="list-style-type: none"> • förstår betydelsen av ergonomi och säkerhet 	Ergonomi och arbets säkerhet Examinanderna <ul style="list-style-type: none"> • känner till kraven på ergonomi och arbets säkerhet och iakttar dem i sitt arbete
<ul style="list-style-type: none"> • kan identifiera de viktigaste och mest använda materialen, jämföra dem och göra ändamålsenliga val <p>*) gäller ej för mekanikergesäll</p>	Materialkännedom och produktinformation Examinanderna <ul style="list-style-type: none"> • kan identifiera beklädnadsmaterials tillverknings-, färgnings- och efterbehandlingsmetoder • kan instruera kunder och ge anvisningar om hur en produkt skall skötas och rengöras • kan tolka produktinformation och göra upp en varudeklaration • kan välja material enligt bruksändamål *) • kan beräkna materialåtgången *)
<ul style="list-style-type: none"> • känner till maskinerna inom beklädnadsbranschen och hur de används 	Användning och underhåll av maskiner och redskap inom beklädnadsbranschen Examinanderna <ul style="list-style-type: none"> • kan använda de maskiner och arbetsredskap som behövs på ett ändamålsenligt och effektivt sätt • kan utföra daglig service och reparation av maskinerna
<ul style="list-style-type: none"> • klarar av kundrelationer och relationer med olika intressentgrupper 	Kundbetjänings- och samarbetsfärdigheter Examinanderna <ul style="list-style-type: none"> • kan betjäna kunder • kan samarbeta med yrkesmän inom olika branscher och dra nytta av denna växelverkan i sitt eget arbete
<ul style="list-style-type: none"> • kan använda branschens facktermer vid kommunikation och skaffa sig den information som behövs 	Fackspråk och anskaffning av information Examinanderna <ul style="list-style-type: none"> • behärskar beklädnadsbranschens fackspråk samt vokabulären på ett främmande språk som är viktigt inom det egna inriktningsområdet • behärskar olika metoder för informationsanskaffning och följer med branschens utveckling

	<ul style="list-style-type: none"> • kan dra nytta av såväl datatekniken som behövs inom den egna branschen som av andra metoder för att upprätthålla sin yrkesskicklighet • kan utnyttja internationell facklitteratur i sitt arbete
<ul style="list-style-type: none"> • beaktar arbetslagstiftningen i sitt arbete • känner till lagarna och bestämmelserna om upphovsrätt och konsumentskydd 	Lagstiftning Examinanderna <ul style="list-style-type: none"> • känner till arbetslagstiftningen till den del den berör det egna arbetet • kan i sitt arbete ta i beaktande faktorer som modellskydd och upphovsrätt • känner till konsumentskyddslagstiftningen och handlar enligt den

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Examensprestationerna utförs i enlighet med en på förhand uppgjord och godkänd yrkesprovsplan på en arbetsplats eller i utbildningsanordnarens lokaler i sådana autentiska processer som uppfyller de produktionsvillkor och har de kännetecken som är typiska för yrket.

Denna examensdel avläggs helst i samband med andra examensdelar.

Då yrkesprovet anordnas i samband med andra examensdelar skall utbildningsanordnaren se till att bedömningen går att avskilja som en egen helhet.

EXAMENSDELAR ENLIGT INRIKTNING

Examinanderna väljer en examensdel enligt inriktning (2–7).

2 § Obligatorisk del för mönstergesäll

Personer som har avlagt den obligatoriska delen för mönstergesäll behärskar planering och konstruktion av mönster till kläder för olika bruksändamål. De tar vid mönsterritning i beaktande en produktens modell, material och hur den skall användas.

Examinanderna kan välja om de inriktar sig på mönsterritning av stickade produkter, tyg- eller läderprodukter.

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanderna <ul style="list-style-type: none"> • kan forma önskad modell för en kund eller en docka 	Formning Examinanderna <ul style="list-style-type: none"> • förstår hur materialens egenskaper inverkar på ett plaggs utseende • beaktar vidden då de formar ett plagg • kan tolka en modell och forma ett plagg enligt den

<ul style="list-style-type: none"> • kan rita grundmönster 	<p>Ritning av grundmönster</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan använda måttabeller och räkna ut mått • kan rita grundmönster med den metoden de valt
<ul style="list-style-type: none"> • kan konstruera mönster 	<p>Mönsterkonstruktion</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan tolka en modell och konstruera ett mönster som motsvarar den med beaktande av form och vidd • tar i beaktande hur materialens egenskaper inverkar på en produkts utseende • är noggrann med måtten på mönster • kan bearbeta mönster och ge anvisningar om tillverkning enligt dem
<ul style="list-style-type: none"> • kan kontrollera formen på ett mönster genom provning 	<p>Provning</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • förstår hur viktig provningen är för passformen • kan kontrollera att vidd, passform och mönster stämmer överens • förstår betydelsen av mittmarkeringar och justeringar vid provning • kan överföra ändringar som gjorts vid provning till ett mönster
<ul style="list-style-type: none"> • kan gradera mönster manuellt 	<p>Gradering</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan göra upp och använda graderings-tabeller • kan gradera mönster
<ul style="list-style-type: none"> • kan använda de datatekniska tillämpningsprogram för mönsterritning och gradering som används inom beklädnadsbranschen 	<p>Datatekniska färdigheter vid mönsterritning</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan använda det tillämpningsprogram för mönsterritning som är i bruk • kan använda och göra upp graderings-tabeller enligt olika måttssystem • kan kontrollera och vid behov korrigera det mönster de konstruerat och graderat • kan göra upp en tillskärningsplan • kan printa ut mönster

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Examensprestationerna utförs i enlighet med en på förhand uppgjord och godkänd yrkesprovsplan på en arbetsplats eller i utbildningsanordnarens lokaler i sådana autentiska processer som uppfyller de produktionsvillkor och har de kännetecken som är typiska för yrket.

I samband med denna examensdel är det också möjligt att avlägga den obligatoriska examensdelen (Gemensamt yrkeskunnande inom beklädnadsbranschen).

3 § Obligatorisk del för mekanikergesäll

Personer som har avlagt den obligatoriska delen för mekanikergesäll kan montera, installera, reparera, underhålla och reglera de vanligaste maskinerna och apparaterna inom branschen samt läsa och tolka instruktionsböcker och ritningar. De kan välja lämpliga maskiner och apparater för respektive arbete och ställa in dem på vederbörligt sätt. De kan upprätthålla en hög kvalitet på arbetet samt behärskar felsökning och förebyggande underhåll. De kan se till att arbetsställena uppfyller kraven på ergonomi och tar i sitt arbete i beaktande arbets säkerheten.

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
<p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none">känner till de vanligaste maskinerna inom branschen eller på arbetsplatsen, maskinernas konstruktion och funktion samt kan montera, använda, reparera, underhålla och reglera maskinerna	<p>Användningsteknik och installation</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none">känner till hur maskiner fungerar och vad de åstadkommer för resultat, t.ex. vilka typer av stygn och sömmar symaskinerna syrkan montera, använda, reparera, underhålla och reglera de vanligaste maskinerna och apparaterna inom branschen eller på arbetsplatsenkan utföra förebyggande underhållkan använda, skaffa, installera och vid behov tillverka olika hjälpapparaterkan välja material som lämpar sig för hjälpapparaterna samt behärskar de bearbetningsmetoder som används vid tillverkningenkan utföra mjuk- och hårdlödningar och normala svetsningar som behövs i arbetet och anlitar, om situationen så kräver, en person med speciella yrkesfärdigheter för att utföra en arbetsupp gifttar i beaktande hur produkterna, mönstren och materialen inverkar på att maskinerna fungerar på rätt sätt

	<ul style="list-style-type: none"> • beaktar arbets säkerhet, ergonomi och trivsel på arbetsplatsen vid installation av maskiner och hjälpapparater • känner till principerna för och grundfunktionerna i systematiskt underhåll • känner till de material som används vid tillverkning av hjälpapparater och materialens egenskaper • vet vilka krav på ergonomi som gäller för arbete inom beklädnadsbranschen • förstår betydelsen av förebyggande underhåll för en störningsfri, produktiv och kvalitetsinriktad verksamhet
<ul style="list-style-type: none"> • känner till hur pneumatik- och hydrauliksystem fungerar, kan läsa direktiv och scheman, installera, underhålla och reparera pneumatik- och hydrauliksystem samt behärskar de uppgifter som skall skötas då ett hydrauliksystem startas upp 	<p>Pneumatik och hydraulik</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till hur pneumatik- och hydrauliksystem fungerar • kan läsa pneumatik- och hydraulik-scheman • kan installera, underhålla och reparera pneumatik- och hydrauliksystem samt behärskar de uppgifter som skall skötas då ett hydrauliksystem startas upp • kan dra slutsatser om vilken effekt systemets funktionssätt, rörelserna och regleringarna har • kan då fel uppstår sluta sig till orsakerna till funktionstörningen • kan med systematisk felsökning lokalisera orsaken till funktionsstörningar i system som styrs med tryckluft, hydraulik, elektriska reläer och med enkel programmerbar logik • kan använda, montera, underhålla och reparera de vanligaste pneumatiska och hydrauliska anordningarna som används inom sömnadsindustrin på ett ekonomiskt och säkert sätt • känner till komponenters struktur och hur de fungerar samt sätten att installera, reglera och styra dem
<ul style="list-style-type: none"> • känner till grundstorheterna inom elteknik och de vanligaste komponenterna, deras funktion och symboler, känner till bestämmelserna inom elbranschen, kan läsa scheman och ritningar och tolka dem samt utföra 	<p>Elteknik</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till grundstorheterna inom elteknik, de vanligaste komponenterna, deras funktion och symboler

<p>mätningar av grundstorheter</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kan med beaktande av elsäkerhetsbestämmelserna utföra mätningar av grundstorheter och tolka mätningsresultat • kan läsa kretsscheman så bra att de kan redogöra för hur de elektriska styrorganen och systemet fungerar samt kan vid felsökning finna orsakerna till funktionsstörningar i de elektriska styrorganen • känner till bestämmelserna och restriktionerna inom elbranschen så att de kan delta i installation av elapparater eller reparation av elektriska fel och kan, om situationer kräver det, anlita experter
<ul style="list-style-type: none"> • känner till tekniken för framställning av ånga och hur ett ångnät är uppbyggt, kan läsa ritningar samt sköta och underhålla ångkokare och ångnät på ett ansvarsfullt och säkert sätt 	<p>Ångteknik</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till tekniken för framställning av ånga och hur ett ångnät är uppbyggt • förstår genom att läsa ritningar hur ett ångnät fungerar • kan sköta och underhålla ångkokare och ångnät • utför ett noggrant och säkert arbete • känner ansvar för att anläggningarna är i skick och säkra att använda • känner till de bestämmelser om arbets säkerhet som berör byggande och upprätthållande av ångnät och kan anlita experter i situationer som kräver det • vet hur kvaliteten på ångan påverkar materialen och produkterna som skall efterbehandlas
<ul style="list-style-type: none"> • känner till de vanligaste givare och anläggningar som används inom maskinautomation samt principerna för programmering och de ritningar som hör till • kan använda, reglera och underhålla de vanligaste automatiska anläggningarna och maskinerna inom branschen 	<p>Datateknik och automation, programmering av maskiner</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till de vanligaste givare och anläggningar som används inom maskinautomation • känner till grunderna i programmering av styrlogik • kan använda de vanligaste tillverkningsprogrammen och de styranordningar som förekommer i den egna yrkesbranschen

	<ul style="list-style-type: none"> • kan presentera hur de vanligaste anläggningarna och givarna som förekommer i branschen fungerar med hjälp av principritning eller symboler • kan installera de vanligaste givarna och anläggningarna inom branschen • kan använda, reglera och underhålla de vanligaste automatiska anläggningarna och maskinerna inom branschen eller på arbetsplatsen så att en störningsfri verksamhet kan garanteras • kan tolka ett kretsschema och på basis av det koppla ett fungerande system som styrs med hjälp av steglogik eller programmerbar logik
--	---

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Examensprestationerna utförs i enlighet med en på förhand uppgjord och godkänd yrkesprovsplan på en arbetsplats eller i utbildningsanordnarens lokaler i sådana autentiska processer som uppfyller de produktionsvillkor och har de kännetecken som är typiska för yrket.

Yrkesprovet består av arbetsuppgifter. Vid behov fogas också en skriftlig del till provet för att det skall gå att kontrollera till exempel examinandernas färdigheter i att läsa ritningar, symboler och anvisningar. Yrkesproven planeras på arbetsplatsen med beaktande av förhållandena, maskinerna, anläggningarna och verksamhetsprinciperna på arbetsplatsen. Proven planeras så att de täcker hela kompetensområdet och mäter yrkesskickligheten i de viktigaste arbetsuppgifterna. Delområdena skall stödja varandra.

I samband med denna examensdel är det också möjligt att avlägga den obligatoriska examensdelen (Gemensamt yrkeskunnande inom beklädnadsbranschen).

4 § Obligatorisk del för modistgesäll

Personer som har avlagt den obligatoriska delen för modistgesäll kan planera, rita mönster för och tillverka accessoarer och dekorationer för olika dräkthelheter och evenemang. De kan i sitt arbete utnyttja olika material, ytbehandlingar och former på ett mångsidigt sätt.

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanderna <ul style="list-style-type: none"> • behärskar olika interaktionssituationer i arbetslivet • vet vilka förutsättningarna är för att lyckas med företagssamarbete och underleverantörsverksamhet 	Kund- och nätverksrelationer Examinanderna <ul style="list-style-type: none"> • kan betjäna och hjälpa en kund att hitta sådana accessoarer som passar med den övriga klädseln • kan ge råd om användning och skötsel av specialprodukter • kan dra nytta av olika samarbetskanaler,

	bl.a. vid materialanskaffning och i projekt
<ul style="list-style-type: none"> • kan planera estetiska och fungerande produkter av olika material och för olika ändamål • behärskar förhandsplanering 	<p>Planering av produkter, produktion och arbete</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan planera och entydigt redogöra för produkten de planerat • kan tolka ritningar och bilder • förstår hur olika material inverkar på en produkts utseende • kan på förhand planera hur tillverkningsarbetet framskrider
<ul style="list-style-type: none"> • kan välja ett lämpligt sätt att rita mönster skilt för varje modell • behärskar tillskärning såväl i ett stycke som i serier 	<p>Kännedom om form och modell</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • uppfattar den tredimensionella formen i ett mönster • kan utnyttja olika sätt för mönsterritning och formgivning • kan konstruera mönster för accessoarer och dekorationer av standardmodell
<ul style="list-style-type: none"> • känner till de vanligaste stöd- och specialmaterial som används i arbetet • kan i dekorationer och accessoarer dra nytta av materialens olika ytor 	<p>Kännedom om ytor och material</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till var material vanligtvis anskaffas • kan välja ändamålsenliga bas- och stödmaterial • kan använda specialmaterial och -produkter • behärskar olika tekniker för ytdekoration
<ul style="list-style-type: none"> • behärskar bearbetning av olika material, såsom tillskärning, användning av stödmaterial och efterbehandling 	<p>Tillverkningsprocessen</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan välja rätt arbetssätt och rätta metoder för bearbetning och efterbehandling för att uppnå önskat slutresultat • behärskar tillskärning i ett stycke • behärskar användningen av de specialmaskiner, -apparater och -redskap som förekommer i arbetet

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Examensprestationerna utförs i enlighet med en på förhand uppgjord och godkänd yrkesprovsplan på en arbetsplats eller i utbildningsanordnarens lokaler i sådana autentiska pro-

cesser som uppfyller de produktionsvillkor och har de kännetecken som är typiska för yrket.

I samband med denna examensdel är det också möjligt att avlägga den obligatoriska examensdelen (Gemensamt yrkeskunnande inom beklädnadsbranschen).

5 § Obligatorisk del för trikågesäll

Personer som har avlagt den obligatoriska delen för trikågesäll kan planera och rita stickade produkter samt utveckla en produkts olika delområden och tillverka stickade produkter med flatstickmaskin. De känner till skillnaderna i tillverkningsprocesserna av produkter som stickas till en viss form och produkter som skall skäras till och är specialiserad på en av den. De kan vid arbetsplaneringen ta i beaktande vilka maskiner och anläggningar som finns att tillgå. De kan utnyttja den datateknik som står till buds, såväl i de olika delarna av tillverkningsprocessen som vid kommunikation.

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
<p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> behärskar den tekniska planeringen av stickade produkter med beaktande av produktionssätt och vilka maskiner som står till förfogande 	<p>Teknisk planering av stickade produkter</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> behärskar produktplaneringsprocessen för stickade produkter och kan tolka ritningar och bilder kan analysera detaljerna i strukturen på stickade plagg och fatta beslut om genomförandet, såväl självständigt som i samarbete med en formgivare
<ul style="list-style-type: none"> kan välja och anskaffa garn samt hantera garnen så som materialet förutsätter 	<p>Val av garn</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> känner till vilka egenskaper garn borde ha känner till numreringen av garn samt olika sätt att ange garnets grovlek i relation till maskinens sticktäthet känner till kanalerna för anskaffning av material och kan i samarbete med en formgivare välja ett garn som lämpar sig för en produkt och för den maskin som används
<ul style="list-style-type: none"> kan planera stickade varor med beaktande av vilka maskiner som står till buds 	<p>Planering och utveckling av stickade varor</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> vet hur maskor bildas, känner till de olika elementen i en stickad vara samt klassificeringsgrunderna för stickade varor kan med symboler beskriva de vanligaste stickade varorna

	<ul style="list-style-type: none"> • kan välja den masktäthet som bäst lämpar sig för en produkt och det garn som används • kan utveckla stickade varor för tillverkning med flatstickmaskin
<ul style="list-style-type: none"> • känner till stickmönsters speciella egenskaper och kan bearbeta ett mönster för produktion 	<p>Formkännedom</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan utnyttja de formgivningsmetoder som är möjliga inom stickteknik • kan välja ett grundmönster som lämpar sig för produktionssättet och ändra det så att det motsvarar modellen • kan då de planerar en produkt använda något av specialprogrammen inom stickbranschen som hjälp • kan göra beräkningar gällande formen på den produkt som skall stickas
<ul style="list-style-type: none"> • känner till olika sätt att framställa stickade produkter och kan välja och genomföra rationella och ekonomiska tillverkningsmetoder 	<p>Förberedelser för produktion och stickning</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan anpassa ett mönster till de maskiner som står till förfogande • kan ställa in maskinerna för olika stickstruktur, mönster och garn • kan tillverka en stickad produkt med de maskiner som står till buds och formsticka stycken
<ul style="list-style-type: none"> • behärskar sammanfogning av stickade stycken och efterbehandling 	<p>Sammanfogning och efterbehandling</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan skära till den form som de stickade styckena förutsätter • kan utnyttja företagets maskiner för att göra en sammanfogning som uppfyller kvalitetskraven, antingen för en produktion där produkten skärs till eller stickas till rätt form • behärskar mellan- och efterbehandling av stickade produkter

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Examensprestationerna utförs i enlighet med en på förhand uppgjord och godkänd yrkesprovsplan på en arbetsplats eller i utbildningsanordnarens lokaler i sådana autentiska processer som uppfyller de produktionsvillkor och har de kännetecken som är typiska för yrket.

I samband med denna examensdel är det också möjligt att avlägga den obligatoriska examensdelen (Gemensamt yrkeskunnande inom beklädnadsbranschen).

6 § Obligatorisk del för sömnadsgesäll

Personer som har avlagt den obligatoriska delen för sömnadsgesäll kan planera och tillverka olika sydda produkter. De kan planera, konstruera mönster för och sy kläder som uppfyller kvalitetskraven för olika kunder och olika bruksändamål.

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
<p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> förstår betydelsen av planering vid tillverkning av kläder 	<p>Planering av produkter, produktion och arbete</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> känner till produktplaneringsprocessen och kan tolka ritningar och bilder kan för olika målgrupper planera estetiska produkter som lämpar sig för företagets produktion och uppfyller kvalitetskraven, antingen självständigt eller i samarbete med en formgivare kan planera och periodisera arbetet samt välja rätta arbetsmetoder kan välja rätta material och tillbehör samt beräkna åtgången av dem behärskar dokumenteringen och rapporteringen som berör det egna arbetet
<ul style="list-style-type: none"> kan rita mönster för kläder 	<p>Mönsterritning</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> kan rita mönster för produkter av olika material för olika bruksändamål kan konstruera ett mönster så att det motsvarar en modell
<ul style="list-style-type: none"> förmår uppfatta om ett mönster är konstruerat på rätt sätt förstår betydelsen av provning för att ett plagg ska få rätt passform 	<p>Formning och provning</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> kan forma ett plagg eller delar av det för en provdocka eller för en kund förstår vikten av mittmarkeringar och justeringar vid provning kan kontrollera att vidden är tillräcklig och att ett plagg motsvarar modellen och kan vid behov göra ändringar tar kundens önskemål i beaktande
<ul style="list-style-type: none"> kan tillverka kläder 	<p>Tillverkning</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> kan göra upp en ekonomisk tillskärningsplan och kan skära till materialet på ett noggrant sätt

	<ul style="list-style-type: none"> • kan sy, stryka och efterbehandla produkter • arbetar raskt och planerligt med de maskiner, redskap och apparater som står till buds
--	--

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Examensprestationerna utförs i enlighet med en på förhand uppgjord och godkänd yrkesprovsplan på en arbetsplats eller i utbildningsanordnarens lokaler i sådana autentiska processer som uppfyller de produktionsvillkor och har de kännetecken som är typiska för yrket.

I samband med denna examensdel är det också möjligt att avlägga den obligatoriska examensdelen (Gemensamt yrkeskunnande inom beklädnadsbranschen).

7 § Obligatorisk del för skräddargesäll

Personer som har avlagt den obligatoriska delen för skräddargesäll kan planera och tillverka fungerande, välsittande och ändamålsenliga kläder med skräddarmetoder. De kan planera, konstruera mönster för och på beställning sy kläder som uppfyller kvalitetskraven för olika bruksändamål, t.ex. kostymer för herrar och dräkter för damer.

Med skräddarmetoder avses sådana hållbara arbetsmetoder som är typiska för skräddararbete, t.ex. punktstickning (pikering) och träsning samt användning av mellanlägg utan lim och andra specialmaterial vid förstärkning.

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanderna <ul style="list-style-type: none"> • förstår betydelsen av planering vid tillverkning av kläder 	Planering av produkter, produktion och arbete Examinanderna <ul style="list-style-type: none"> • känner till produktplaneringsprocessen och kan tolka ritningar och bilder • kan planera estetiska produkter som uppfyller kvalitetskraven för skräddararbete, antingen självständigt eller i samarbete med en formgivare • kan planera och periodisera arbetet samt välja rätta arbetsmetoder • kan välja rätta material och tillbehör samt beräkna åtgången av dem • behärskar dokumenteringen och rapporteringen som berör det egna arbetet
<ul style="list-style-type: none"> • kan rita mönster för kläder 	Mönsterritning Examinanderna <ul style="list-style-type: none"> • kan rita personliga mönster åt en kund • kan konstruera ett mönster så att det motsvarar en modell

<ul style="list-style-type: none"> • förstår betydelsen av provning och formning för att ett plagg ska få rätt passform och motsvara modellen 	<p>Provning och formning</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • förstår vikten av mittmarkeringar och justeringar vid provning • kan kontrollera att vidden är tillräcklig och att ett plagg motsvarar modellen och kan vid behov göra ändringar • kan forma ett plagg eller delar av det för en provdocka eller för en kund • tar kundens önskemål i beaktande
<ul style="list-style-type: none"> • kan tillverka kläder med skräddarmetoder 	<p>Tillverkning</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan göra upp en ekonomisk tillskärningsplan och skära till materialet på ett noggrant sätt • kan sy, pressa och efterbehandla ett plagg i enlighet med kvalitetskraven • arbetar raskt och planerligt med de maskiner, redskap och apparater som står till buds

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Examensprestationerna utförs i enlighet med en på förhand uppgjord och godkänd yrkesprovsplan på en arbetsplats eller i utbildningsanordnarens lokaler i sådana autentiska processer som uppfyller de produktionsvillkor och har de kännetecken som är typiska för yrket.

I samband med denna examensdel är det också möjligt att avlägga den obligatoriska examensdelen (Gemensamt yrkeskunnande inom beklädnadsbranschen).

VALFRIA EXAMENSDELAR

Examinanderna väljer en valfri examensdel (8–14).

8 § Specialtekniker inom beklädnad

Personer som avlagt den här examensdelen kan planera och tillverka olika slags produkter och produkthelheter inom beklädnadsbranschen genom att använda och tillämpa såväl traditionella som moderna specialtekniker. Sådana tekniker är t.ex. broderi, spetstillverkning, färgning och textiltryck samt efterbehandling av produkter med olika tekniker.

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
<p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> kan mångsidigt använda specialtekniker för att ge mervärde åt produkterna de tillverkar 	<p>Produktplanering</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> kan välja specialtekniker som framhäver en produkts utseende eller material kan välja en stil och en färg som passar in i helheten kan göra upp en arbetsordning och välja rätta arbetsmetoder kan beakta kundernas önskemål behärskar dokumenteringen och rapporteringen som berör det egna arbetet
<ul style="list-style-type: none"> kan välja ändamålsenliga arbetsredskap kan välja material som lämpar sig för vald teknik 	<p>Arbetsredskap och material</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> kan använda de arbetsredskap som behövs på ett effektivt och säkert sätt kan välja och bearbeta de material som lämpar sig för den specialteknik de valt
<ul style="list-style-type: none"> kan tillverka och efterbehandla en produkt 	<p>Tillverkning</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> kan tillverka och efterbehandla en produkt raskt och planerligt och med användning av valda tekniker, maskiner, redskap och apparater

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Examensprestationerna utförs i enlighet med en på förhand uppgjord och godkänd yrkesprovsplan på en arbetsplats eller i utbildningsanordnarens lokaler i sådana autentiska processer som uppfyller de produktionsvillkor och har de kännetecken som är typiska för yrket.

I denna examensdel kan examinanderna använda en specialteknik bl.a. vid tillverkning av material eller tillverkning av någon detalj i en produkt. Också kombinerad användning av färdiga material på ett personligt sätt räknas som en specialteknik. Det är möjligt att använda en eller flera specialtekniker i samma arbete.

9 § Specialmaterial inom beklädnad

Personer som har avlagt den här valfria examensdelen kan vid tillverkning av en produkt utgå från materialet samt beakta de ekologiska aspekterna. Materialet kan vara till exempel läder, päls, trikå, poppana, dun eller återvinningsmaterial.

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
<p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till det specialmaterial de valt • kan anskaffa och sortera olika råmaterial • känner till de stöd- och tilläggsmaterial som vanligen används vid bearbetning av det valda materialet 	<p>Materialhantering</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan bearbeta det material de valt • känner till de vanligast anskaffnings- och återvinningsställena för material • kan välja de stöd- och tilläggsmaterial som är lämpligast för materialet och bruksändamålet • behärskar olika tekniker för ytdekoration • kan handleda kunden i användning och skötsel av produkter
<ul style="list-style-type: none"> • kan ge förslag till estetiska och välfungerande produkter av olika material • behärskar förhandsplanering av arbetet 	<p>Planering av produkter, produktion och arbete</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • förstår hur olika material påverkar en produkts utseende • kan bearbeta en egen idé till en genomförbar plan • kan göra upp en arbetsordning och välja rätta arbetsmetoder
<ul style="list-style-type: none"> • kan vid mönsterritning beakta de speciella krav ett material ställer 	<p>Formkännedom</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan utnyttja olika mönsterritnings- och formgivningsmetoder med beaktande av de speciella krav ett material ställer • kan konstruera mönster för produkter med beaktande av de speciella krav materialen ställer
<ul style="list-style-type: none"> • kan bearbeta olika material • kan tillverka användbara produkter 	<p>Tillverkningsprocessen</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan välja rätta arbets- och formningsmetoder för att uppnå önskat slutresultat • behärskar de specialmaskiner, -apparater och -redskap som används i arbetet • kan efterbehandla en produkt de tillverkat på lämpligt sätt

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Examensprestationerna utförs i enlighet med en på förhand uppgjord och godkänd yrkesprovsplan på en arbetsplats eller i utbildningsanordnarens lokaler i sådana autentiska processer som uppfyller de produktionsvillkor och har de kännetecken som är typiska för yrket.

10 § Tillverkning av specialprodukter

Personer som har avlagt den här valfria examensdelen kan planera och tillverka olika sydda specialprodukter, produkthelheter eller accessoarer för olika bruksändamål. Sådana produkter är till exempel kläder, accessoarer och underkläder för sport och idrott, produkter som är anpassade till speciella förhållanden samt inrednings- och skyddsprodukter.

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
<p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> kan planera produkter för speciella ändamål 	<p>Produktplanering</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> kan vid planering utgå från en produkts bruksändamål och -förhållanden samt andra specialkrav kan välja den form, stil och färg som passar med tanke på helheten kan göra upp en arbetsordning samt välja rätta arbetsmetoder kan beakta kundens önskemål behärskar dokumenteringen och rapporteringen som berör det egna arbetet
<ul style="list-style-type: none"> kan välja lämpliga material för en produkt kan välja ändamålsenliga arbetsredskap 	<p>Arbetsredskap och material</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> kan välja lämpliga material för en specialprodukt och bearbeta dem kan välja och använda arbetsredskap och maskiner på ett effektivt och säkert sätt
<ul style="list-style-type: none"> kan tillverka en produkt kan välja efterbehandlingsmetoder som lämpar sig för produkten 	<p>Tillverkning</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> kan tillverka en produkt raskt och planerligt med användning av valda tekniker, maskiner, redskap och apparater kan efterbehandla en produkt i enlighet med specialkraven
<ul style="list-style-type: none"> kan betjäna och handleda kunder 	<p>Kundbetjäning</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> kan betjäna olika sorts kunder beaktar kundens specialbehov kan handleda kunden i fråga om plaggets skötsel

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Examensprestationerna utförs i enlighet med en på förhand uppgjord och godkänd yrkesprovsplan på en arbetsplats eller i utbildningsanordnarens lokaler i sådana autentiska processer som uppfyller de produktionsvillkor och har de kännetecken som är typiska för yrket.

11 § Formkännedom

Personer som har avlagt den här valfria examensdelen kan vid tillverkning av ett plagg utgå från kroppsfiguren. De tar vid produktplaneringen, mönsterritningen och tillverkningen i beaktande kroppens individuella egenskaper och vilka krav de ställer. Produkten som skall tillverkas kan vara ämnad för barn eller vuxna, med normal kroppsbyggnad eller kroppsbyggnad som fordrar specialstorlek. Av de två första kraven på yrkesskicklighet får examinanderna välja om de avlägger Mönsterritning med dator eller Formning.

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
<p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none">• kan rita mönster för kläder på dator• kan ändra på graderade mönster• kan göra upp en tillskärningsplan	<p>Mönsterritning med dator</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none">• kan på dator konstruera mönster som lämpar sig för företagets produktion• behärskar användning av datateknik för att producera personliga mönster• kan granska graderade mönster och göra behövliga ändringar• kan planera serietillskärningar som lämpar sig för de arbetsredskap och metoder som används• kan dokumentera sitt arbete
<ul style="list-style-type: none">• kan forma plagg så att de motsvarar en modell	<p>Formning</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none">• kan forma plagg och detaljer så att de motsvarar en modell, antingen för en provdocka eller en kund• kan kontrollera att vidden är tillräcklig för att plagget ska passa och vara behagligt att använda och kan vid behov göra ändringar• kan omvandla den formade modellen till mönster
<ul style="list-style-type: none">• kan utföra provning av kläder och göra behövliga ändringar	<p>Provning</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none">• förstår betydelsen av mittmarkeringar och justeringar vid provning• kan bedöma hur kroppens form och

	<p>proportioner inverkar på om plagget passar och är estetiskt tilltalande</p> <ul style="list-style-type: none"> • kontrollerar vid provning att vidden räcker till, att plagget motsvarar modellen och är fungerande och kan vid behov göra ändringar • beaktar kundens önskemål
<ul style="list-style-type: none"> • kan rita mönster för och tillverka kläder i specialstorlekar 	<p>Planering och tillverkning av produkter i specialstorlek</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan planera, rita mönster för och tillverka personliga och estetiska plagg t.ex. för kroppstyper som fordrar specialstorlekar • förstår betydelsen av att ett plagg är fungerande och behagligt att använda
<ul style="list-style-type: none"> • kan betjäna och handleda kunder 	<p>Kundbetjäning</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan betjäna olika sorts kunder • tar i beaktande kundens specialbehov • kan handleda kunden i fråga om skötsel av plagget

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Examensprestationerna utförs i enlighet med en på förhand uppgjord och godkänd yrkesprovsplan på en arbetsplats eller i utbildningsanordnarens lokaler i sådana autentiska processer som uppfyller de produktionsvillkor och har de kännetecken som är typiska för yrket.

12 § Kläder för olika ändamål och situationer

Personer som har avlagt den här valfria examensdelen kan vid planering och tillverkning av kläder ta i beaktande hur plagget skall användas och när. De kan välja om de inriktar sig på till exempel tillverkning av festkläder, scenkläder eller kläder för traditionella och nationella kulturevenemang.

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
<p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • förstår betydelsen av bruksändamålet då de planerar en produkt • känner till etikettregler i fråga klädsel och beaktar dem vid produktplaneringen 	<p>Planering av produkter, produktion och arbete</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan planera en produkt som lämpar sig för en viss situation eller ett visst ändamål

	<ul style="list-style-type: none"> • kan vid behov ta i beaktande vad etiketten säger om klädseln • kan välja material som är lämpliga för produkten • kan ta i beaktande att produkten går att sköta och är behaglig att använda
<ul style="list-style-type: none"> • kan rita mönster för en produkt med beaktande av bruksändamål och de speciella krav situationen ställer 	<p>Formkännedom</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan rita mönster för en produkt som motsvarar planerna och som beaktar materialet och bruksändamålet • kan beakta vilka krav kundens kroppsfigur ställer på mönsterritningen • kan vid behov utföra provning och formning av produkten • kan uppskatta en produkts vidd på ett ändamålsenligt sätt • kan vid behov gradera mönster • behärskar tillskärning i såväl ett stycke som i serier
<ul style="list-style-type: none"> • kan tillverka och efterbehandla en produkt 	<p>Tillverkning</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan tillverka en produkt raskt och plan enligt och med användning av valda tekniker, maskiner, redskap och apparater • kan efterbehandla en produkt på ett sätt som bruksändamålet förutsätter
<ul style="list-style-type: none"> • kan betjäna och handleda kunder 	<p>Kundbetjäning</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan betjäna olika sorts kunder • tar i beaktande kundens specialbehov • kan ge råd till kunder för hur de skall klä sig i olika situationer • kan handleda kunder i fråga om skötseln av ett plagg

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Examensprestationerna utförs i enlighet med en på förhand uppgjord och godkänd yrkesprovsplan på en arbetsplats eller i utbildningsanordnarens lokaler i sådana autentiska processer som uppfyller de produktionsvillkor och har de kännetecken som är typiska för yrket.

I samband med denna examensdel är det också möjligt att avlägga den obligatoriska examensdelen (Gemensamt yrkeskunnande inom beklädnadsbranschen).

13 § Elektronik inom beklädnadsbranschen

Personer som har avlagt den här valfria delen känner till de lagbundenheter som anknyter till elektronik, de elektronikkomponenter som är vanligast i branschen och på arbetsplatsen samt hur komponenterna fungerar och används i de maskiner och apparater som är vanligast inom branschen eller på arbetsplatsen. De känner till de fel som hänför sig till elektronikkomponenterna, kan lokalisera felen och reparera dem. De kan fastställa skicket på de elektronikkomponenter som är vanligast i branschen eller på arbetsplatsen. De kan läsa och tolka elektroniska ritningar och scheman som anknyter till de maskiner som används inom beklädnadsbranschen.

De beaktar arbets säkerheten i sitt arbete.

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
<p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till de lagbundenheter som anknyter till elektronik • kan använda mätare och tolka mätningsresultat • kan läsa elektroniska ritningar och -scheman 	<p>Grunderna i elektronik</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till grundstorheterna inom elteknik, deras fysikaliska grunder och korrelation • känner till effekten av elström och -spänning i de tillämpningar som är vanligast inom branschen eller på arbetsplatsen • kan använda analogiska och digitala universalmätare och oskilloskop på rätt sätt • kan kontrollera funktionen hos de elektronikkomponenter som är vanligast i maskinerna inom beklädnadsbranschen eller på arbetsplatsen • kan läsa elektronikritningar och -scheman
<ul style="list-style-type: none"> • känner till de elektronikkomponenter som vanligen används i maskiner och apparater inom beklädnadsbranschen eller på den egna arbetsplatsen och hur de fungerar 	<p>Elektronikkomponenter</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till de elektronikkomponenter som är vanligast i maskiner och apparater inom beklädnadsbranschen eller på den egna arbetsplatsen och hur de fungerar samt kan fastställa skicket på dem • känner till egenskaperna hos analoga och digitala baskomponenter inom elektronik samt de grundkopplingar som anknyter till dem • kan löda fast och löda loss komponenter på kretskort samt löda fast ledningar i kopplingsanordningar med

	<p>beaktande av de speciella krav som arbetssäkerhet och arbetet ställer</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till de vanligaste grundtillämpningar som utnyttjar grundkopplingarna, kan analysera och mäta dem samt göra upp och läsa kretsscheman som hänför sig till de kopplingar som är vanligast i maskinerna inom beklädnadsbranschen • känner till de arbetssäkerhetsbestämmelser som berör elektronik och arbetar på det sätt som bestämmelserna förutsätter
<ul style="list-style-type: none"> • känner till de elektroniska anordningar som används i maskiner inom beklädnadsbranschen eller på arbetsplatsen och hur de fungerar samt behärskar felsökning och underhåll 	<p>Elektroniska anordningar Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till de elektroniska anordningar, t.ex. synkronisator, som används i maskiner för klädtillverkning inom beklädnadsbranschen eller på arbetsplatsen, känner till hur de fungerar och vilka faktorer som är anknutna till en störningsfri verksamhet, kan lokalisera fel som uppstår i anordningarna och reparera dem • kan tolka tillverkarens ritningar och anvisningar och arbeta enligt dem • kan vid installationsarbeten välja och använda för ändamålet lämpliga ledningar, monteringsstillbehör och fäst-anordningar, göra grundkopplingarna rätt och kontrollera skyddsjordningen • känner till de kabeldragningsmetoder som används inom elbranschen och kan installera ledningar och kablar • kan välja rätta verktyg och använda dem rätt och på ett sätt som arbetssäkerhetsbestämmelserna förutsätter
<ul style="list-style-type: none"> • har ett giltigt kort för heta arbeten 	<p>Kort för heta arbeten Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • avlägger med godkänt betyg en kurs i heta arbeten enligt direktiven från Räddningsbranschens Centralorganisation i Finland, ett skriftligt prov enligt den nya elsäkerhetsstandarderna samt utbildning i första hjälpen • kan göra de anslutningar och kopplingar som krävs

	<ul style="list-style-type: none"> • kan kontrollera att ett arbetsobjekt är spänningsfritt i enlighet med bestämmelserna • kan utgående från elsäkerheten redogöra för uppbyggnaden av det finländska eldistributionssystemet • kan skydda sig för elstötar och olyckor
--	---

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Examensprestationerna utförs i enlighet med en på förhand uppgjord och godkänd yrkesprovsplan på en arbetsplats eller i utbildningsanordnarens lokaler i sådana autentiska processer som uppfyller de produktionsvillkor och har de kännetecken som är typiska för yrket.

Förhållandena på arbetsplatsen, maskinerna, anordningarna och verksamhetsprinciperna beaktas så att de täcker hela kompetensområdet och mäter yrkesskickligheten i de viktigaste arbetsuppgifterna. Delområdena skall stödja varandra. Vid behov fogas också en skriftlig del till provet för att till exempel kontrollera examinandernas färdigheter i att läsa ritningar, symboler och anvisningar.

14 § Fogning med värmesvetsning och IR-teknik inom beklädnadsbranschen

Personer som har avlagt den här valfria examensdelen kan montera, installera, reparera, underhålla och reglera de maskiner och apparater för värmesvetsning och fogning med infraröd teknik som är vanligast inom branschen eller på arbetsplatsen samt kan läsa och tolka handböcker och ritningar. De kan välja de maskiner och apparater som bäst lämpar sig för fogning samt reglera dem skilt för varje arbete. De vet vilka material som lämpar sig för den här typen av fogning och kan reglera maskinerna utgående från materialen.

De behärskar de detaljer som inverkar på kvalitetsnivån och kan utföra åtgärder i anslutning till underhåll, felsökning samt förebyggande underhåll.

De beaktar arbets säkerhet i sitt arbete.

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
<p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till de maskiner för fogning med värmesvetsning och IR-teknik som är vanligast inom branschen, deras uppbyggnad och funktioner och kan montera, använda, reparera, underhålla och reglera dem 	<p>Planering av produkter, produktion och arbete</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till hur maskiner och apparater för värmesvetsning och fogning med IR-teknik fungerar och vilka resultat man uppnår med dem • kan montera, använda, reparera, underhålla och reglera ovan nämnda maskiner och apparater • kan utföra förebyggande underhåll på ovan nämnda maskiner och apparater

	<ul style="list-style-type: none"> • beaktar arbets säkerhet, ergonomi och arbetstrivsel vid installation av maskiner och hjälpanordningar • känner till principerna för systematiskt underhåll samt dess grundfunktioner • förstår betydelsen av förebyggande underhåll för en störningsfri, produktiv och kvalitetsinriktad verksamhet
<ul style="list-style-type: none"> • känner till de fysikaliska grunderna för värmesvetsning och fogning med IR-teknik, grundstorheterna och symbolerna • kan läsa scheman och ritningar och tolka dem samt känner till hur apparaterna för värmesvetsning och fogning med IR-teknik fungerar 	<p>Principerna för fogning</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till grundstorheterna och de fysikaliska grunderna för värmesvetsning och fogning med IR-teknik • kan läsa ritningar för maskiner och apparater för värmesvetsning och fogning med IR-teknik så att de kan redogöra för hur olika komponenter fungerar, hur systemet fungerar samt kan vid felsökning hitta orsakerna till störningen • kan läsa ritningar för maskiner och apparater för värmesvetsning och fogning med IR-teknik samt direktiv och säkerhetsföreskrifter • kan med beaktande av säkerhetsbestämmelserna mäta grundstorheter och tolka mätningresultat • känner till de regler och restriktioner som gäller fogning, vet när de kan delta i en installation eller reparation av fel och kan använda experter när arbetet kräver det • kan dra slutsatser om hur systemet fungerar och vilken effekt regleringar har
<ul style="list-style-type: none"> • vet hur material beter sig vid värmesvetsning och fogning med IR-teknik och kan reglera apparaterna på det sätt som materialen förutsätter • känner till faktorerna som har betydelse för kvaliteten på fogen 	<p>Beklädnadsmaterial</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • vet hur beklädnadsmaterial beter sig vid värmesvetsning och fogning med IR-teknik • tar i beaktande vilken betydelse materialen har för att maskinerna skall fungera på rätt sätt • kan reglera maskiner och apparater för värmesvetsning och fogning med IR-teknik och styra användningen av dem så att resultatet av hopfogningen blir acceptabelt i fråga om kvalitet

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Examensprestationerna utförs i enlighet med en på förhand uppgjord och godkänd yrkesprovsplan på en arbetsplats eller i utbildningsanordnarens lokaler i sådana autentiska processer som uppfyller de produktionsvillkor och har de kännetecken som är typiska för yrket.

Förhållandena på arbetsplatsen, maskinerna, anordningarna och verksamhetsprinciperna beaktas så att de täcker hela kompetensområdet och mäter yrkesskickligheten i de viktigaste arbetsuppgifterna. Delområdena skall stödja varandra. Vid behov fogas också en skriftlig del till provet för att till exempel kontrollera examinandernas färdigheter i att läsa ritningar, symboler och anvisningar.

FRIVILLIG EXAMENSDEL

15 § Företagsamhet

Examinanderna har rätt att foga examensdelen Företagsamhet till sin examen. I denna frivilliga examensdel är kraven på yrkesskicklighet, målen och kriterierna för bedömningen följande:

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
<p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none">kan bedöma sina personliga färdigheter och möjligheter att eventuellt verka som företagare i branschen	<p>Bedömning av företagarfärdigheter</p> <ul style="list-style-type: none">vet hurdana personliga färdigheter som bidrar till att man lyckas som företagare och kan på basis av det specificera och utvärdera sina förutsättningar att verka som företagarekan vägled av sakkunniga göra upp en plan för utvecklande av sina företagarfärdigheter
<ul style="list-style-type: none">kan granska branschen och de möjligheter och risker som är förknippade med inledande och utvecklande av företagsverksamhet	<p>Utredning av förutsättningarna för företagande</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none">har studerat branschen tillräckligt väl för att kunna granska dess framtida utsikter och utveckling samt marknaden med tanke på inledande av egen företagsverksamhetkan bedöma det eventuella egna företags utsikter till framgång och lönsamhet, m.a.o. om det går att försörja sig på detkan granska företagandet också ur en arbetsgivares synvinkel

<ul style="list-style-type: none"> • känner till olika sätt att starta företag och olika företagsformer och kan i grova drag utforma en affärsidé för sitt eget företag 	<p>Utformning av en affärsidé</p> <p>Examinandernan</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan jämföra olika sätt att inleda företagsverksamhet och kan med experter diskutera alternativen för sin egen eventuella företagsverksamhet • kan tillsammans med experter skissera en affärsidé för sitt företag och vet hurdana ekonomiska, produktionsmässiga och psykiska resurser det kräver att inleda företagsverksamhet • kan med experter diskutera den egna företagsidéns möjligheter att lyckas
<ul style="list-style-type: none"> • kan skapa kund- och intressentgruppsrelationer 	<p>Kund- och intressentgruppsrelationer</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan överväga alternativ och bygga upp kund- och intressentgruppsrelationer som är viktiga för företagets fortbestånd • kan skissera avtal med ovan avsedda parter och därvid utnyttja expertservice
<ul style="list-style-type: none"> • kan handla enligt de viktigaste företagsekonomiska principerna 	<p>Ekonomisk verksamhet</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan verka på sätt som främjar ett företags lönsamhet och prissätta servicen med beaktande också av marknadsberoende faktorer • kan tolka ett företags bokslut beträffande kapital, tillgångar, solvens och resultat samt överväga möjligheterna att utveckla den ekonomiska verksamheten, vid behov i samarbete med sakkunniga • kan göra upp en grov resultatprognos för sitt företag och anlita experter när det gäller beskattningsfrågor
<ul style="list-style-type: none"> • kan anlita expertservice. 	<p>Expertservice</p> <p>Examinanderna</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan för grundande av ett företag och i verksamhetens olika skeden skaffa den information och expertservice som behövs

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Vid avläggandet av den här examensdelen är det viktigt att examinanderna kan bedöma sina egna färdigheter att verka som företagare. De kan granska vilka förutsättningarna är för att företagsverksamheten skall lyckas, utarbeta en affärsidé för sitt eventuella företag och beräkna om den tilltänkta verksamheten är lönsam och om den försörjer företagaren. De kan utnyttja olika slags nätverk och experttjänster då de överväger och inleder företagsverksamhet.

Som yrkesprov för examensdelen fungerar en preliminär affärsidé för ett eget företag kompletterat med utredningar och rapporter som kartlägger förutsättningarna för verksamheten och riskerna med den samt dokument som illustrerar verksamheten under processen. Yrkesprovet skall också innehålla examinandernas personliga bedömning och utvecklingsplan över de egna möjligheterna och färdigheterna att verka som företagare.

Yrkesprovet fördjupas genom ett samtal med experter, där man preciserar färdigheterna att fatta beslut hos den som eventuellt tänker inleda affärsverksamhet.

Bedömningen sker som ett samarbete mellan näringslivets parter, experter på företagssamhet och representanter för utbildningen.

Utbildningsstyrelsen har godkänt dessa examensgrunder med stöd av lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning.

De fristående examina är examina som särskilt planerats och utvecklats för att avläggas av den vuxna befolkningen.

Planeringen och genomförandet av de fristående examina baserar sig på ett nära samarbete mellan sakkunniga inom undervisning och arbetsliv.

Utbildningsstyrelsen/försäljning
Pb 380 (Hagnäsgatan 2)
00531 Helsingfors
tfn: (09) 774 774 50
fax (09) 774 774 75
E-post: myynti@oph.fi
Internet: www.oph.fi/svenska/bokhandel